

## R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej mgr Joanny Mietlińskiej

**„Wartość poznawcza obrazów szkieletu w badaniach biologii dawnych populacji ludzkich”**

pod kierunkiem: dr hab. Wiesław Lorkiewicz

Po zapoznaniu się z całością obszernej pracy zwraca uwagę źródło, z jakiego korzystała doktorantka a mianowicie stanowiska archeologiczne, które są wymienione w pracy.

Przyjmując pewną konwencję ustaloną przez autorkę, w pełni zasadny jest tytuł pracy, który odpowiada treści.

Sam układ pracy jest typowy dla tego rodzaju rozpraw naukowych. Jest ona poprzedzona szerokim wstępem, w którym autorka zapoznaje czytelnika z poszczególnymi zagadnieniami i problematyką, z jaką stykali się inni badacze pod kątem podjętego tematu.

Sformułowane cele pracy są rozbudowane w postaci trzech punktów. Zdaniem recenzenta taka formuła wydaje się właściwa, biorąc pod uwagę wieloaspektowość zagadnień poruszanych w pracy. Złożoność postawionych celów pracy rzutuje na całość obszernego opracowania.

Konstrukcja rozdziałów całości materiału zawiera opisy stanowisk archeologicznych, przy czym oddzielny podrozdział, określony jako „*Tło archeologiczne i historyczne analizowanych sekcji szkieletowych i zarys historii rozwoju Brześcia Kujawskiego*”, zdaniem recenzenta niepotrzebnie jest

wydzielony od pozostałej części, ponieważ pasuje on dosyć dobrze do materiału i metodyki. Można go więc przenieść w ten segment pracy.

Oczywiście opisy źródła materiału, a w szczególności oparte na badaniach archeologicznych mają kluczowe znaczenie i są istotne dla całości pracy.

Złożony materiał pochodzące ze stanowisk archeologicznych ma również swoje odzwierciedlenie w rozdziale „Metody”, w którym podany jest sposób potraktowania uzyskanego materiału. Zarówno pod kątem opisu antropologicznego, jak i też podania charakterystyki obrażeń i innych zmian, będących przedmiotem zainteresowania autorki. Zwraca uwagę również sposób zastosowania metod statystycznych, przy tak złożonym i różnorodnym materiale. Wydaje się, że jest on wystarczający do opisu stanowisk i przeprowadzenia niezbędnych badań porównawczych.

W rozdziale „Wyniki” mamy do czynienia z trzema segmentami, które stanowią jakby oddzielne opracowania. Najprawdopodobniej związane jest to ze złożonością i charakterem materiału, który był dostępny autorce podczas badań. I w tym przypadku autorka wybrnęła dosyć dobrze, bowiem każdy wydzielony segment zakończyła dyskusją i wnioskami końcowymi.

W zasadzie ogólne ujęcie podnoszonych kwestii w pracy znajduje swoje odzwierciedlenie w rozdziale 7. „*Podsumowanie badań i wnioski ogólne*”. Początkowo można odnieść wrażenie, że sam układ pracy jest jakby wzajemnie niespójny ale biorąc pod uwagę, że badaniu podlegały tak złożone i różnorodne materiały źródłowe ostatecznie końcowe rozwiązanie wydaje się w pełni zasadne.

Autorka posiłkuje się bardzo bogatym piśmiennictwem, przy czym zwraca uwagę, że znaczna część cytowanego piśmiennictwa pochodzi z ostatnich lat, a zatem dowodzi aktualności podnoszonych zagadnień w pracy.

Doktorantka wyznaczyła sobie cele pracy w postaci trzech bardzo rozbudowanych punktów. Jeśli przeanalizować same cele pracy, to celów zawartych w tych trzech punktach w rzeczywistości jest znacznie więcej a te, które udaje się uchwycić to jest co najmniej 6. Najprawdopodobniej autorka skumulowała te punkty, aby zwiększyć przejrzystość pracy, co ostatecznie wpłynęło na kształt poszczególnych rozdziałów dotyczących uzyskanych wyników badań.

Zastosowane metody badawcze nie budzą zastrzeżeń i można tutaj przyjąć, że posłużono się zarówno metodami statystycznymi, przy czym dostosowano wiele metod statystycznych w zależności od charakteru materiału i rodzaju zmian, które występowały.

Jak już wspomniano, wyniki badań podane są w poszczególnych segmentach kończących główne rozdziały wyników badań i każde z nich jest zakończone dyskusją, co stanowi pewne odrębne całości. Dopiero na końcu autorka omawia wszystkie te wymienione rozdziały w postaci wspólnego podsumowania, co ostatecznie dość dobrze się udało. Bowiemy mamy tutaj do czynienia z bardzo dużą różnorodnością, nie tylko opisywanych zmian ale także złożoności samego materiału, będącego źródłem analiz.

Przedłożona mi praca doktorska może mieć duże znaczenie praktyczne i to z kilku względów. Przede wszystkim ukazuje z jakim zakresem problemów mierzy się antropolog, archeolog badając stanowiska szkieletowe. Wielokrotnie (bazując na własnych doświadczeniach) można zetknąć się z dużą niespójnością tego typu badań, wynikających z charakterystyki danych stanowisk. praca doskonale obrazuje charakter tych problemów, co jednocześnie wpłynęło jej złożoność. Praca może być cennym materiałem wzorcowym, w jaki sposób należy prowadzić tego

rodzaju badania tak złożonych stanowisk archeologicznych, do których należą cmentarzyska.

Recenzent już na początku odniósł się do niektórych kwestii mających swoje odzwierciedlenie w strukturze pracy. Streszczenie, cel pracy, materiał i metody podane w formie skrótowej w wersji polskiej i angielskiej powinny bardziej znaleźć się na końcu pracy i być umieszczone we właściwych miejscach. Bowiem, jak wynika ze spisu treści streszczenie zaczyna się na stronie 2-giej a tak naprawdę wstęp rozpoczyna się na stronie 25-tej. Jest to jednak uwaga techniczna.

Bazując na własnych doświadczeniach, wielokrotnie można się zetknąć z ogromnymi trudnościami, z jakimi boryka się zespół antropologów czy archeologów badających określone stanowiska szkieletowe. Bardzo często analizując wyniki tych badań nie zawsze są one ze sobą spójne, na co wpływ ma sam materiał. Tak więc tak szerokie opracowanie, jakie prezentuje doktorantka Joanna Mietlińska stanowi istotny wkład w rozwiązywaniu problemów naukowych związanych właśnie z tego rodzaju badaniami.

Autorka podjęła się opracowania niebywale rozległego i złożonego problemu, połączonego z niemniej skomplikowanym materiałem wyjściowym, jakim był materiał kostny ze stanowisk archeologicznych. Wymaga to rozległej wiedzy teoretycznej i praktycznej, aby uporać się z tak złożonymi problemami. Wnikliwość i rzetelność opracowania wskazują jednocześnie na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Dodatkowo recenzent chce zwrócić uwagę na formułę, w jakiej została przedłożona mu ta praca. Przede wszystkim uwagę bardzo dobrze zilustrowane i przedstawione w zestawieniach tabelarycznych wyniki badań, co ułatwia orientację w problematyce całej pracy.

Bardzo cennym uzupełnieniem jest również załączony materiał zdjęciowy wybranych elementów ze stanowisk pod postacią najbardziej charakterystycznych składników układu szkieletowego, co dodatkowo w sposób istotny wzbogaca pracę.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa spełnia wszystkie wymagania stawiane przepisami dla rozpraw doktorskich.

W związku z powyższym mam przyjemność skierować do Komisji ds. Stopni Naukowych w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologicznej Uniwersytetu Łódzkiego wniosek o dopuszczenie mgr Joanny Mietlińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z wyrazami szacunku



prof. dr hab. n. med. Mirosław Parafiniuk